

TİM

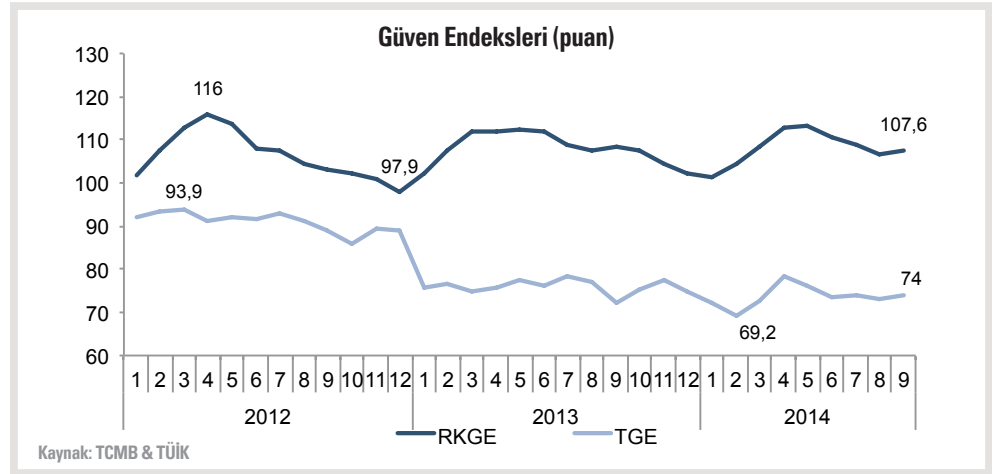
TÜRKİYE
İHRACATÇILAR
MECLİSİ

BÜYÜMENİN ÖNCÜ GÖSTERGELERİ: GÜVEN ENDEKSLERİ

Ağustos

ayında 106,8 puan düzeyinde gerçekleşen Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE), Eylül ayında 107,6 puan seviyesine yükseldi. RKGE'de görülen aylık artışta, gelecek 3 aya dair üretim hacmi, istihdam ve ihracat sipariş miktarı ile sabit sermaye yatırımları beklentilerindeki artışlar rol oynadı. Mevcut durum ve son 3 aya yönelik göstergeler ile genel gidişat beklentileri ise, bu dönemde endeksi olumsuz etkiledi. RKGE'de görülen yukarı yönlü hareketin dinamikleri, reel kesimin son çeyreğe girerken iyimser bir tablo çizdiği yönünde sinyal verdi.

Öte yandan Ağustos ayında 73,2 puan olarak kaydedilen Tüketici Güven Endeksi (TGE),

Eylül ayında yeniden yükselişe geçti. 74 puan seviyesinde gerçekleşen endeksin %1 oranında artış kaydetmesinde, genel ekonomik durum ve işsiz sayısı beklentilerindeki, sırasıyla %2,3 ve %1,3 oranlarındaki

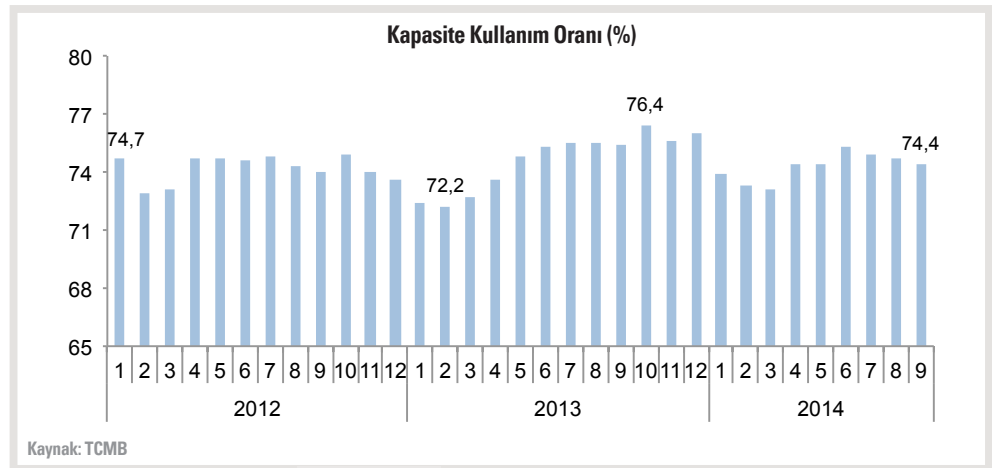
artışlar etkili oldu. Gelecek 12 aylık döneme dair tasarruf etme ihtimalindeki %0,9 oranındaki yükseliş de endeksi yukarı yönlü etkilerken, hanenin maddi durum beklentisi alt endeksi ise %0,6 azaldı.

Reel Kesim 3. Çeyreği
Moralli Kapadı

Tüketici Güveni Eylül'de
Yeniden Yükseldi

SANAYİ SEKTÖRÜ

Sanayi sektörünün önemli göstergelerinden İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO), Eylül ayında bir önceki aya göre 0,3 puan azalarak %74,4 oldu. Aylık gerilemesinde mevsimsel faktörlerden etkilendiği gözlenen KKO, bir önceki yılın aynı ayına göre ise 1 puan düşüş kaydetti. Oranın Eylül ayındaki yıllık düşüşünde, 3 puanlık sert bir gerileme yaşayan yatırım malları kalemi etkili olurken, ara malları ile gıda ve içecekler de her biri 1,1 puanlık düşüşlerle rol oynadı. Aynı dönemde tüketim mallarında ise yavaş bir seyir gözlemlendi. Bu bağlamda KKO, imalat sanayindeki temponun 3. çeyrekte bir miktar zayıfladığına dair işaretler verdi.

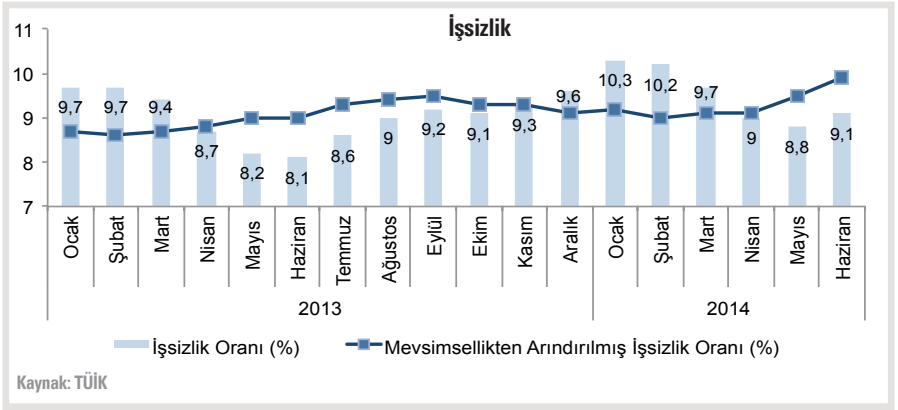

İmalat Sanayi 3. Çeyrekte
Temposunu Düşürdü

Kapasite Kullanım Oranı
%74,4 Oldu

İŐGÜCÜ PİYASALARI

Mayıs ayında %8,8 seviyesinde gerçekleşen işsizlik oranı, Haziran'da %9,1 seviyesine yükseldi. İşsizlik oranı önceki yılın aynı dönemine göre 1 puan artarken, erkeklerde %8,3, kadınlarda ise %10,9 olarak kaydedildi. Veriler Haziran ayında istihdam oranının %46,7, işgücüne katılım oranının ise %51,3 seviyesinde olduğunu gösterdi. Böylelikle işgücüne katılım oranı bugüne kadarki en yüksek seviyesine ulaşarak işsizlik oranındaki artışı tetiklerken, erkeklerde %72,3, kadınlarda ise %30,9 olarak gerçekleşti. Öte yandan, genç işsizlik oranının bu dönemde %16,7 düzeyine çıktığı gözlemlendi. Tarım dışı işsizlik oranı ise, %11,1 olarak kaydedildi.

İşsizlik Oranı %9,1 Seviyesinde Gerçekleşti

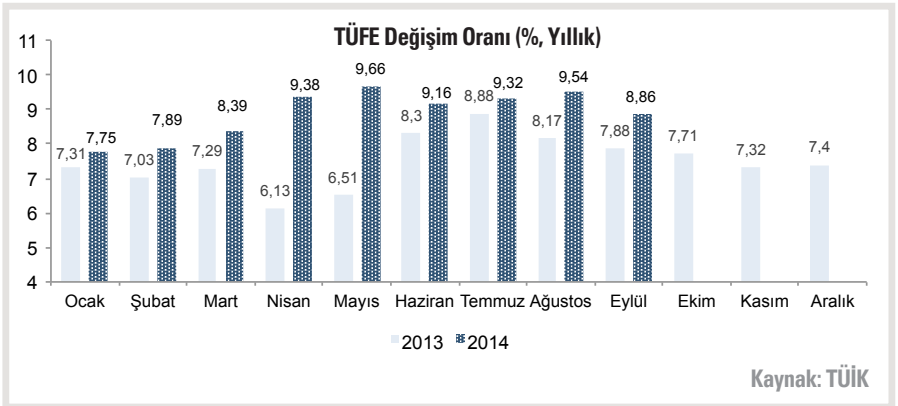
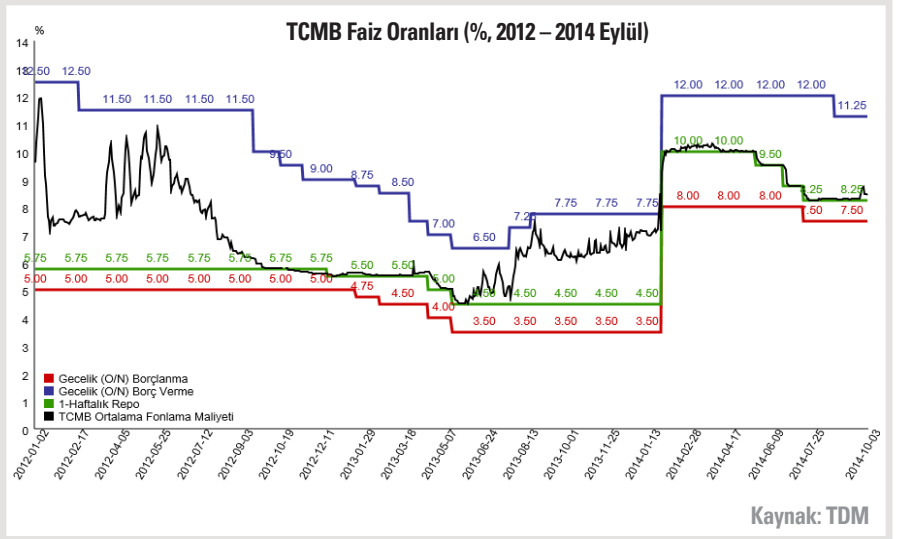
İşgücüne Katılım Oranında Rekor Kaydedildi

PARA POLİTİKASI ve ENFLASYON

Para Politikası Kurulu (PPK), 25 Eylül tarihli toplantısında, yılın başında alınan makro-ihiyati önlemlerin ve para politikasındaki sıkı duruşun çekirdek enflasyon eğilimi üzerindeki olumlu etkilerinin gözlenmeye başladığını ancak gıda fiyatlarındaki yüksek seyrin enflasyon görünümündeki iyileşmeyi geciktirdiğini belirtti. Kurul, bu değerlendirmeler doğrultusunda, tüm ilgili faiz oranlarını sabit tutma kararı aldı. PPK, enflasyon beklentileri, fiyatlama davranışları ve enflasyonu etkileyen diğer unsurların yakından izleneceğini ve enflasyon görünümünde belirgin bir iyileşme sağlanana kadar getiri eğrisini yataya yakın tutmak suretiyle, para politikasındaki sıkı duruşu sürdürüleceğini bildirdi. Kurul ayrıca, düşen emtia fiyatlarının, enflasyon üzerindeki yukarı yönlü riskleri sınırlayabileceği değerlendirmesinde de bulundu.

Enflasyon ise, Eylül ayında yeniden aşağı yönlü hareket etti. Bu dönemde %8,86 artan Tüketici Fiyatları Endeksi'nde (TÜFE), önceki aylarda olduğu gibi, yine gıda ve ulaştırma fiyatlarındaki artışın ağırlıklı etkisi görüldü. Yıllık bazda sırasıyla %13,95 ve %7,44 oranlarında yükselen gıda ve ulaştırma grubu fiyatları, söz konusu enflasyon oranına en çok katkı yapan iki etken oldu. Ürün grupları arasında en yüksek fiyat artışı kaydeden lokanta ve oteller kaleminde ise, yıllık enflasyon %14,43 oldu. Öte yandan Ağustos ayına göre %0,14 oranında artan TÜFE'nin aylık yükselişinde de, konut, lokanta ve oteller ile gıda ve içecekler, en etkili gruplar oldu. Giyim ve ayakkabı ile alkollü içecekler ve tütün fiyatları ise, Eylül enflasyonunu aylık bazda aşağı yönlü etkiledi.

Merkez Bankası Faizleri Sabit Tuttu

Enflasyon Eylül Ayında Düşüşe Geçti

İHRACATTAKİ GELİŞMELER

TİM verilerine göre, Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %6,5 oranında artarak 13,3 milyar dolar oldu. Eylül ayında en çok ihracat yapan sektör yaklaşık 2 milyar dolarla otomotiv olurken, bunu sırasıyla 1,7 ve 1,5

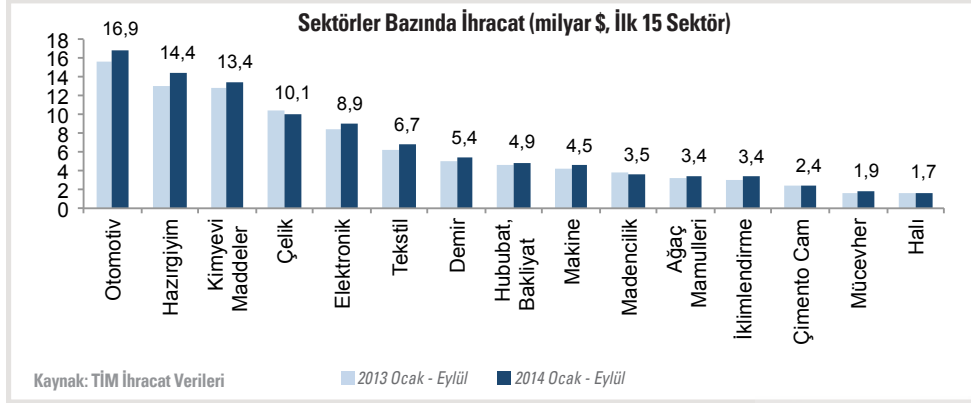
milyar dolarla hazır giyim ve konfeksiyon ile kimyevi maddeler ve mamuller sektörleri takip etti. Bu dönemde otomotiv ihracatı %0,2 yıllık artış gösterdi. Hazır giyim ve kimya sektörleri ise sırasıyla %10,3 ve %8,3 artışlarla güçlü gelişmeler

kaydetti.

Öte yandan, Eylül ayı ihracat sıralamasında 4. ve 5. sırada yer alan elektronik ve çelik sektörlerinde ise, sırasıyla %5,7 ve %7 oranlarında yıllık ihracat büyümesi gözlemlendi. 6. sıradaki tekstil sektörü ise, %9

seviyesinde kayda değer bir ihracat artışına imza attı. Bu dönemde sektörler genelinde en güçlü performans, yıllık %98,6 artış ile mücevher sektöründe, en keskin düşüş ise, ihracatı %50,1 oranında gerileyen zeytin ve zeytinyağı sektöründe görüldü.

Bu doğrultuda, Eylül ayında yıllık ihracat gelişim hızına en olumlu katkıyı 1,6 puanla mücevher sektörü yaptı. Yıllık ihracat artışına, hazır giyim ile kimyevi maddeler grupları da, sırasıyla 1,2 ve 0,9 puanlık katkılarla destek verdi. İlgili dönemde toplam ihracat gelişim oranını aşağı yönlü etkileyen sektörlerin başında ise, gemi ve yat ile madencilik geldi. Bu iki sektör, Eylül ayında Türkiye'nin yıllık ihracat hızını her biri 0,4 puan olmak üzere olumsuz etkiledi. Yılın ilk 9 aylık döneminde ise, altın hariç mal ihracatı geçen senenin aynı dönemine göre %5,6 oranında artarak 112,9 milyar dolar oldu.

İhracat Eylül Ayında İvme Kazandı

İhracata En Büyük Katkı Mücevher Sektöründen Geldi

ÜLKELER VE İLLER BAZINDA İHRACAT

TİM verilerine göre, Eylül ayında en çok ihracat yapılan ilk 5 ülke, Almanya, İngiltere, Irak, ABD ve İtalya oldu. Bu dönemde Almanya'ya yapılan mal ihracatı, bir önceki yılın aynı ayına göre %12,9 artarak güçlü trendini sürdürürken, İngiltere pazarındaki %0,3 oranındaki düşüş dikkat çekti. Haziran'dan itibaren

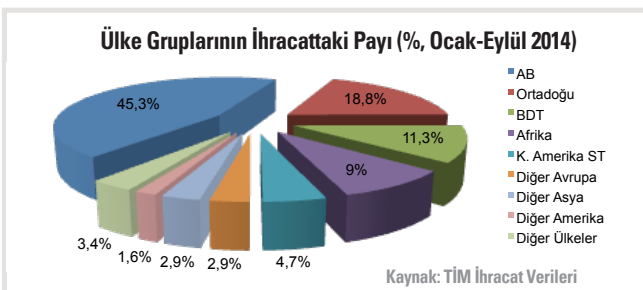
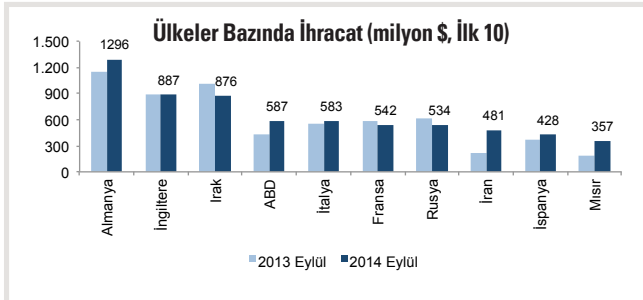
ren daralma gözlenen Irak pazarında ise, söz konusu düşüşün şiddeti azalmaya devam ediyor. Eylül ayında Irak'a yapılan ihracat %13,5 seviyesinde azalarak normalleşme yönündeki umutları güçlendirdi. Aynı dönemde Rusya'ya yapılan ihracat %14,1 ile gerilemesini sürdürürken, ABD ise %38 oranındaki büyüme hızıyla bir

kez daha ön plana çıkan pazarlardan oldu. Eylül ayında İtalya yapılan ihracat %4,4 artış sergilerken, Fransa pazarında ise %6,1 oranında gerileme kaydedildi. Söz konusu dönemde ilk 10 ihracat partneri arasında en büyük ihracat artışının gerçekleştirildiği ülke ise, %119,3 ile İran oldu. Öte yandan, Ocak-Eylül döneminde, Türkiye'nin ihracat pastasında en büyük dilimlere sahip pazarlar, sırasıyla %10, %7 ve %6,4'lük paylarla Almanya, Irak ve İngiltere oldu.

Yılın ilk 9 aylık döneminde AB ülkeleri, geçen yılın aynı dönemine göre 2,8 puanlık güçlü bir artışla Türkiye'nin ihracatında %45,3'lük bir paya sahip oldu. Bu dönemde ülke grupları arasında 2. sırada gelen Ortadoğu da, payını yıllık bazda 0,2 puan artırarak %18,8'e yükseltti. Buna karşılık, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ve Afrika ülkelerinin pastadaki payları sı-

rasıyla 1,1 ve 1 puan daralma kaydetti. Ocak-Eylül döneminde Kuzey Amerika ve diğer Avrupa ülkelerine yapılan ihracatın payı bir önceki yılın aynı dönemine göre sırasıyla 0,2 ve 0,1 puanlık artış kaydederken, diğer Amerika ve diğer Asya pazarlarındaki dilim daralmaları bu dönemde de devam etti.

En çok ihracat yapan iller arasında ise, Eylül ayında ilk 3 sırayı İstanbul, Bursa ve Kocaeli aldı. İstanbul 6 milyar dolarla liderliğini sürdürürken Bursa ve Kocaeli sırasıyla 1,14 ve 1,09 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirdi. Sıralamada 4.lüğü 0,72 milyar dolarla İzmir, 5.liği ise 0,64 milyar dolarla Ankara alırken, 6. sıradaki Gaziantep ise, bu dönemde 0,62 milyar dolarlık ihracat kaydetti. Öte yandan, önde gelen ihracatçı iller arasında Hatay, %48,5 oranındaki yıllık ihracat artışıyla en güçlü performansı sergileyen iller oldu.

İrak Pazarında Kan Kaybı Azalıyor

İhracatta İran ve ABD Dikkat Çekiyor

Hatay İhracat Hızıyla Ön Plana Çıktı

DIŞ TİCARET DENGESİ

TÜİK verilerine göre, Ağustos ayında ihracat geçen yılın aynı ayına göre %2,9 oranında artarak 11,4 milyar dolar oldu. Bu dönemde en yüksek değerinde ihracat gerçekleştiren ilk iki fasıl, sırasıyla %9,7 ve %0,4 oranlarında yıllık artış kaydeden makineler ve motorlu kara taşıtları oldu. Sırasıyla %11,3 ve %6,6 oranlarında ihracat büyümesi gerçekleştiren örme giyim ve demir-çelik grupları ise, Ağustos ayında 3. ve 4. sıralarda yer aldı. Öte yandan, bu dönemde yıllık toplam ihracat büyümesine en büyük katkıyı 0,8'er puanla makineler ve örme giyim yaparken, bunu 0,6 puanla örülmemiş giyim takip etti. Ağustos ayında kıymetli metaller ve taşlar ile mineral yakıtlar ve yağlar ise, ulusal ihracat gelişim hızını en olumsuz etkileyen fasıllar oldu.

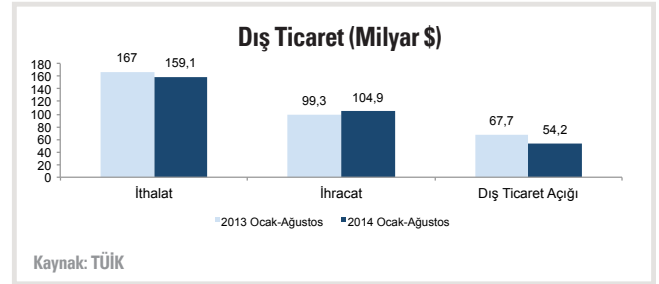
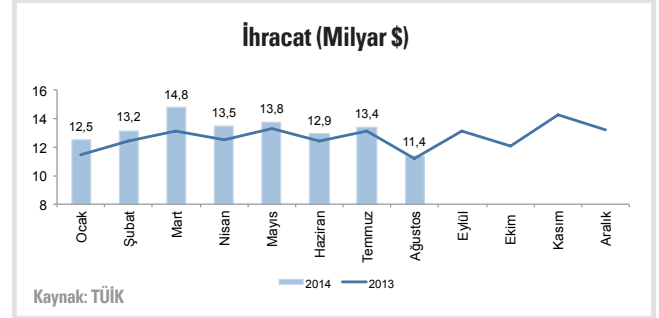
İthalat ise Şubat ayından itibaren sürdürdüğü düşü-

şü geride bırakarak Ağustos ayında artış kaydetti. İthalat, bu dönemde geçen yılın aynı ayına göre %7 oranında yükselerek 19,5 milyar dolar oldu. Ağustos ayında en yüksek değerinde ithalat yapılan fasıllar, sırasıyla mineral yakıtlar ve yağlar, makineler ve elektronik oldu. İthalat, söz konusu bu fasılların ilkinde yıllık %1,6, diğer ikisinde ise sırasıyla %3,1 ve %16,2 oranlarında artış gösterdi. Ağustos ayında ithalatın gelişim hızına en büyük katkı, elektronik ve plastiklerden gelirken, kıymetli taşlar ve metaller grubu ise, aşağı yönlü katkısını zayıflatarak da olsa sürdürdü.

Bu veriler doğrultusunda, dış ticaret açığı Ağustos ayında yıllık %13,5 oranında bir artışla 8 milyar dolar oldu. Söz konusu dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı da, 2,4 puan azalarak %58,7 seviyesine geriledi. Öte yandan, yılın ilk 8 ayında ihracatın %5,7

artması, ithalatın ise %4,7 azalması sonucu, dış ticaret açığı yıllık bazda %20 gerileyerek 54,2 milyar dolar oldu.

Ocak-Ağustos döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise, 2013 yılındaki %59,5 seviyesinden %66'ya yükseldi.

İthalat Ağustos Ayında Yeniden Yükselişe Geçti

Dış Ticaret Açığı %13,5 Oranında Arttı

ÖDEMELER DENGESİ

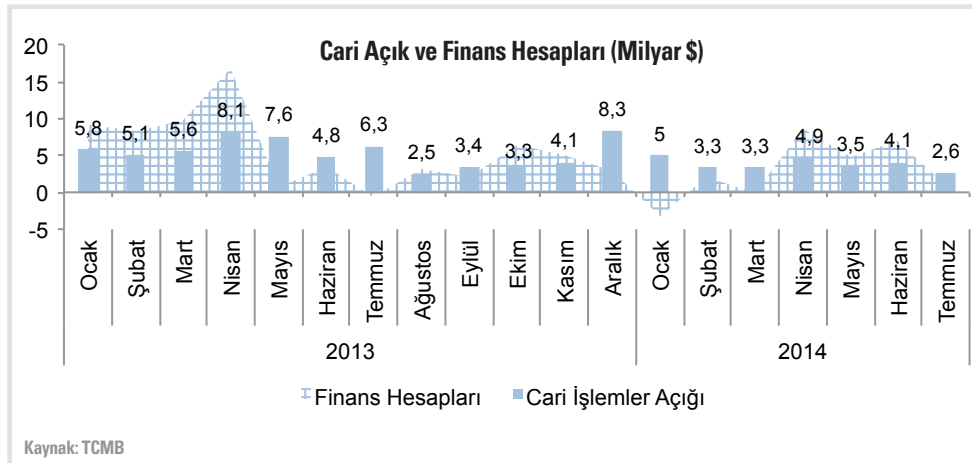
Cari işlemler açığı Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %58,1 oranında gerileyerek 2,6 milyar dolar oldu. Temmuz ayı cari işlemler hesabı, mal ve gelir dengelerindeki sırasıyla 4,9 ve 0,7 milyar dolarlık açıklarla aşağı

yönlü hareket ederken, hizmetler dengesindeki 2,9 milyar dolarlık fazladan olumlu etkilendi. Ocak-Temmuz döneminde ise, cari açık bir önceki yılın aynı dönemine göre %38,3 gerileme kaydederek 26,8 milyar dolar oldu. Yılın ilk 7 aylık dönemdeki söz

konusu düşüşte, gerek ihracat gerekse ithalat önemli rol oynadı. Aynı dönemde altın hariç cari açık ise, yıllık bazda %24 oranında bir düşüş sergiledi.

Ödemeler dengesinin finansman kısmında ise, Haziran'da görülen güçlü görünüm Tem-

muz ayında bir miktar zayıfladı. Bu dönemde finans hesapları, 873 milyon dolar olurken, net hata ve noksan kalemi ise yaklaşık 2 milyar dolar olarak gerçekleşti. Böylelikle denge fazlası olarak gerçekleşen 211 milyon dolar, TCMB rezervlerine giriş yaptı.

Cari Açık Temmuz Ayında %58,1 Oranında Geriledi

Yılın İlk 7 Ayında Altın Hariç Açık %24 Azaldı

AVRUPA EKONOMİSİ

Yılın 2. çeyreğinde hayal kırıklığı yaratan Avrupa ekonomisine dair 3. çeyrek verileri gelmeye devam ediyor. Bu çerçevede, 2. çeyrekte ivme kaybeden Euro Bölgesi sanayi üretiminin, 3. çeyreğe güçlenerek girmiş olması dikkat çekti. Haziran ayında yıllık bazda %0,2 büyüyen sanayi üretiminin hızı Temmuz ayında %2,2 seviyesine sıçradı. Bununla birlikte, ilgili döneme dair diğer bazı göstergeler, hayal kırıklığı yaratmayı sürdürüyor. Nitekim Ağustos ayında 0,16 puan seviyesine gerileyen reel kesim güven endeksi, üst üste 4. düşüşünü gerçekleştirerek Eylül ayında 0,07 puan oldu. Buna benzer şekilde, tüketici güveni de iniş eğilimini sürdürüyor. Ağustos'ta -10 puana düşen tüketici güven endeksi, Eylül'de ise -11,4 puan seviyesine geriledi. İşsizlik oranı ise, Ağustos ayında da %11,5 düzeyinde kaydedilerek değişmedi.

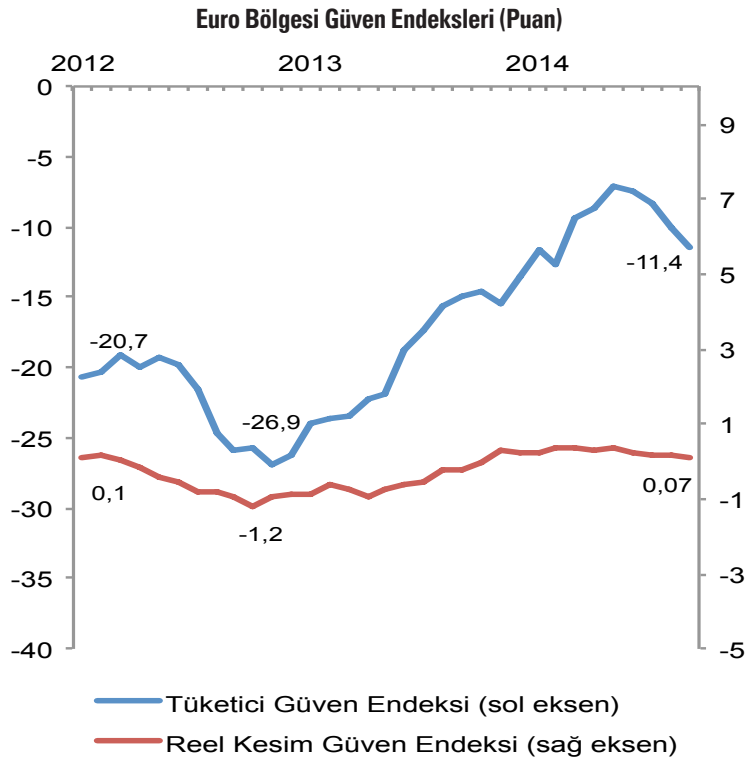
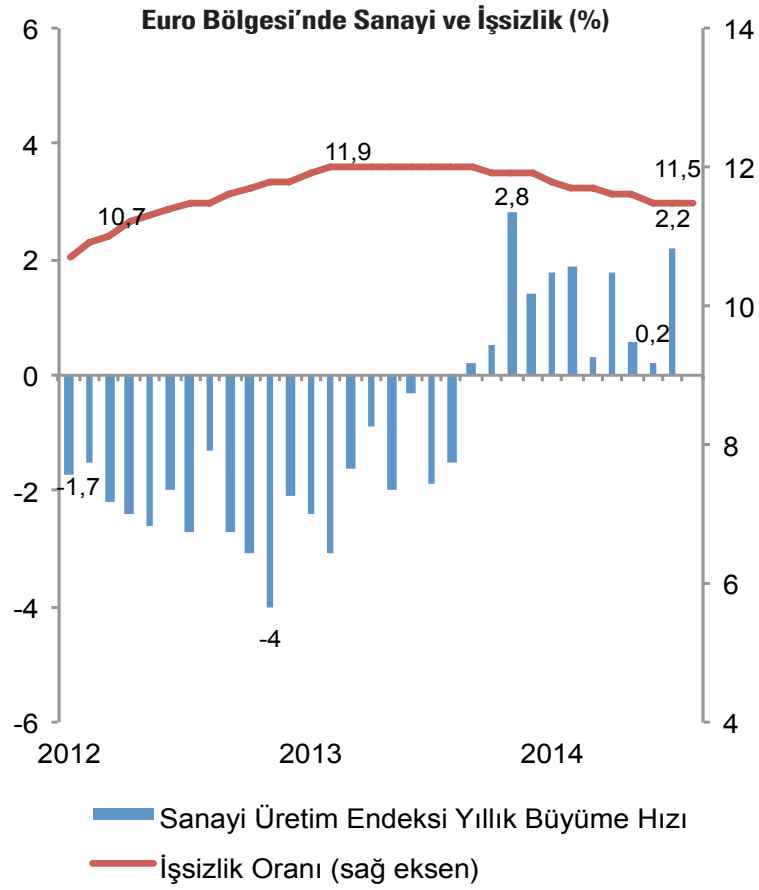
Öte yandan, Avrupa Merkez Bankası'nın almış olduğu faiz indirim kararlarında temel etkenlerden biri olan tüketici enflasyonu, düşük seviyelerde direnmeye devam ediyor. Temmuz ve Ağustos aylarında %0,4 seviyesinde kalan enflasyon, Eylül ayında ise %0,3 düzeyine düştü. Bu doğrultuda, deflasyon endişeleri ve ekonomik görünümdeki cansızlık, bölge ekonomisi için temel risk olarak ön plana çıkmayı sürdürüyor.

Avrupa'da Sanayi Üretimi Hızlandı

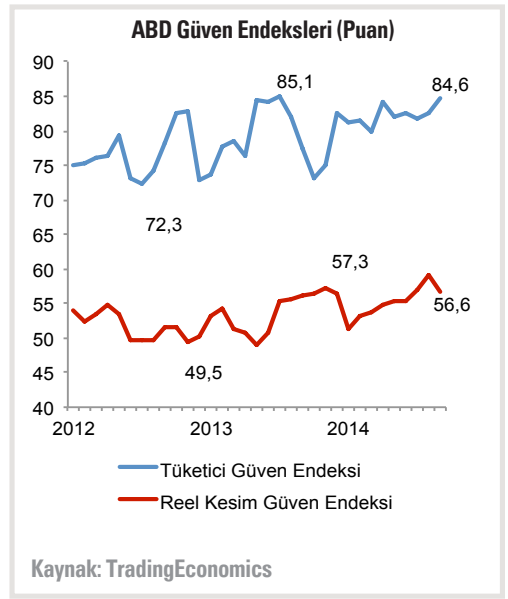
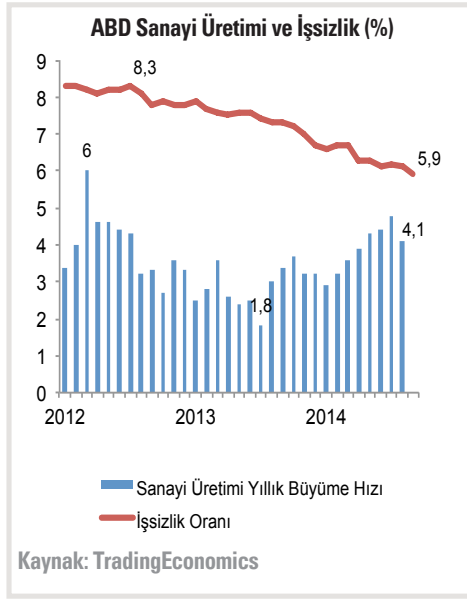
Euro Bölgesi Enflasyonu %0,3 Düzeyine Geriledi

Avrupalının Beklentilerinde Kötüleşme Var

ABD EKONOMİSİ

ABD ekonomisinde 3. çeyreğe ilişkin görünüm giderek şekilleniyor. Temmuz ayından itibaren yükselişte olan reel kesim güveni, Eylül ayında 2,4 puan gerileyerek 56,6 puan düzeyine düştü. Üretim PMI ise, aynı dönemde 0,4 puanlık bir düşüşle 57,5 seviyesinde gerçekleşti. Buna karşılık Eylül ayında tüketici güven endeksi, reel kesimin aksi yönde hareket ederek 2,1 puanlık artışla 84,6 puana erişti. Temmuz ayında hızlanan sanayi üretiminin temposunda ise, Ağustos ayında yavaşlama gözlemlendi. Bu bağlamda sanayi üretimi, yıllık bazda %4,1 oranında büyüme kaydetti. Öte yandan FED kararlarında ana kriterlerden biri olan enflasyon, önceki aylarda kaydettiği %2 ve üzeri seviyeleri geride bırakarak, Ağustos ayında %1,7 seviyesine düştü. Para politikasının şekillenmesinde bir diğer kritik unsur olan işsizlik oranının ise, Eylül ayında %5,9 düzeyine gerilemesi dikkat çekiyor.

ABD'de İşsizlik Oranı %5,9 Düzeyine Geriledi

Tüketici ve Reel Kesim Güveni Ters Yönlü Hareket Ediyor

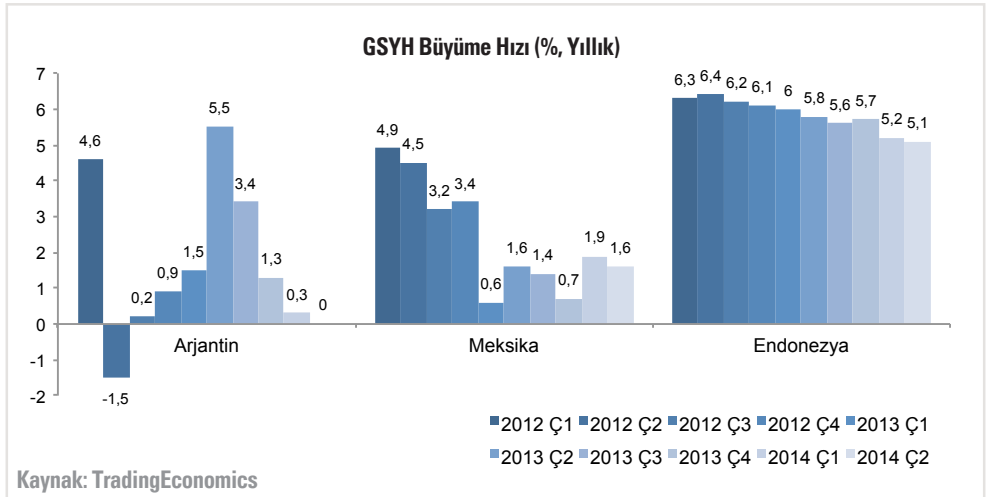
Enflasyon %2 Seviyesinin Altına Düştü

YÜKSELEN EKONOMİLER

Gelişmekte

olan ekonomilere ait 2. çeyrek büyüme verileri büyük ölçüde açıklandı. Bu bağlamda, ilk çeyrek yıllık büyüme hızı %0,3'e revize edilen Arjantin ekonomisi, 2. çeyrekte durağanlaşarak büyüme kaydedemedi. Temmuz ayı sonunda iflasını açıklayan Arjantin'in söz konusu durağanlaşmasında, özel tüketim, yatırımlar ve ihracat kalemlerindeki düşüşler rol oynadı. Arjantin ilgili dönemde sektörler bazında da, ticaret, inşaat ve üretim alanlarında daralmalar kaydetti. Ülkede, tarım, finans ve madencilik sektörlerinde ise büyüme gerçekleştiği gözlemlendi. Arjantin'in 3. çeyreğe ilişkin göstergeleri sanayi sektörünün düşüşe devam ettiğine işaret ederken, tüketici beklentilerinde ise iyileşme belirtileri göze çarpıyor. Latin Amerika'nın önde gelen bir diğer ekonomisi Meksika ise, yılın 2. çeyreğinde beklentilerin üzerinde bir performans sergileyerek yıllık %1,6 oranın-

da GSYH artışı kaydetti. Bu gelişmede, yavaşlayarak da olsa büyümesini sürdüren tarım ve sanayi sektörleri etkili oldu. Hizmetler sektörü de yukarı yönlü trendine devam ederken, inşaat ve madencilikte daralmalar görüldü. 3. çeyrekte ise, sanayi ve reel kesim göstergeleri olumlu bir seyir sürdürürken, tüketici güveni yılın en yüksek seviyesine erişti. Öte yandan, istikrarlı büyümesiy-

le tanınan Endonezya ekonomisi, 2. çeyrekte %5,1 oranında büyüdü. Büyüme hızını özel tüketim kanadındaki güçlü trende ve yatırımlara borçlu olduğu gözlenen Endonezya ekonomisinde, ihracat ve kamu harcamaları ise düşüş kaydetti. Ülkede tüketici güven endeksi Meksika'ya benzer şekilde 3. çeyrekte en yüksek düzeye ulaşırken, sanayi ise söz konusu döneme temposunu azaltarak girdi.

Meksika Beklentilerin Üzerinde Büyüdü

Arjantin Ekonomisi Durağanlaştı

Endonezya Tüketim ve Yatırımla Büyüyor